



MEÄN VÄYLITTEN JA IHMISTEN PUOLESTA

Maa- ja metsätalousministeriö

Pello 16. toukokuuta 2016

kirjaamo@mmm.fi

orian.bondestam@mmm.fi

Viite : Ministeriön lausuntopyyntö 31.3.2016 - MMM018:00/2016

Jokiseura lakiehdotuksesta Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan kansalliseksi täytäntöönpanoksi

1.1.2014 voimaan tullut Euroopan Unionin kalastuksen perusasetus Euroopan yhteisestä kalastuksesta (EU) No.1380/2013 sisälsi hyviä uudistuksia, vaikka lohi jäi poistamatta merikalajien joukosta eduskunnan vaatimuksesta huolimatta. YKP:n tavoitteena on ekosysteemilähtöinen toimintatapa ja niinpä asetuksessa eri lajien sisällä eri kalakannat nousevat esiin esimerkiksi monivuotisia suunnitelmia laadittaessa. Tämän pitää näkyä selkeästi Suomen toimeenpanolaissa.

Lohi on anadrominen kala, mutta sitä on käsitelty Suomen kansallisessa ja Euroopan Unionin lainsäädännössä kuten merellisiä, pelagisia, kaloja. Lähtökohtana on ollut esimerkiksi, että lohien kalastuskiintiöt jaetaan vain merikalastukseen, mutta ei jokikalastukseen. Ongelma on, että lohien merikalastuksen ja jokikalastuksen suhteita ja peruseriaatteita ei ole käsitelty. Ongelman ytimeen ei ole syvennytty. Historian valossa lohi on kalastettu jokikalastuksena, mutta Euroopan komissiokin on ottanut huomioon lähinnä vain merikalastuksen pyytäessään Kansainväliseltä Merentutkimusneuvostolta (ICES) vuosittaisen neuvonannon kiintiöiden suuruudesta. ICES on vastannut vain siihen, mitä on kysytty. Unionin käsittelyssä on ollut jo kuusi vuotta Itämeren lohiasetus. Sen käsittelyn yhteydessä on mahdollista syventyä lohienkalastukseen.

Itämerellä syönnöstävät lohikannat ovat eri jokien omia kantoja. Niiden kestävyys kalastukselle tulisi arvioida kantakohtaisesti kansainvälisen merilain (UNCLOS) mukaisesti. Myös unionin yhteinen kalastuspolitiikka velvoittaa ekosysteemilähtöiseen toimintatapaan ja kehottaa ottamaan huomioon eri kannat, kun ne ovat saman hyödyntämisen kohteena. YKP:n 4. artiklassa anadromiset kalat katsotaan kuuluvan yhteisen kalastuspolitiikan piiriin "sinä aikana, kun ne elävät meressä". Päävastuu anadromisista kaloista kuuluu merilain 66 artiklan perusteella alkuperävaltioille. Suomen on alkuperävaltiona edistettävä kalastuksen siirtämistä kohti kantakohtaista kalastusta. Maa- ja metsätalousministeriön nyt esittämällä lailla pyritään sementoimaan sekakantakalastus ja merikalastuksen etuotto-oikeus. YKP sisältää monia elementtejä, joiden perusteella Suomi voi kansallisessa lainsäädännössä suunnata lohikantojen hoitoa ja kalastusta kantakohtaisempaan suuntaan lohistrategiansa mukaisesti.

Nyt esitettyyn lakiin ollaan kopioimassa Ruotsista pelagisten lajien kalastukseen sovellettua mallia siirrettävien käyttöoikeuksien (*överlåtbara fiskerättigheter*) ja toimijakohtaisten kiintiöiden osalta. Valtion rooli tulisi vähentymään. Malli perustuu ns. markkinälähtöiseen toimintaan ja kattaisi Suomessa myös lohen merikalastuksen. Jokikalastajat eivät kuitenkaan voisi ostaa käyttöoikeuksia ja kiintiöitä vaikka kyse on anadromisesta kalasta lohesta. YKP:n artiklan 21 perusteella jäsenvaltiot *voivat* perustaa kalastusoikeuksien siirtojärjestelmän. Siirrettävyys ei ole velvoite ja lohistrategiaa tehtäessä asiaan pysähdyttiin pitkään. Todettiin, että lohi on jokikohtainen paikallinen kala ja lohikiintiön EI-siirrettävyys päätettiin vakavan harkinnan päätteeksi. Lohistrategiassa on nimenomaisesti sovittu EI-siirrettävistä kiintiöistä. Jos lohistrategia sivuutetaan yhdeltä osin näin keveästi, niin voidaan nopeasti todeta, että strategia ei päde muiltakaan osin.

Nyt esitettyssä mallissa kalastus voi keskittyä hallitsemattomasti mihin tahansa, kun yhdelle toimijalle esitetään mahdollisuutta jopa 15% saalisosuuteen. On liian todennäköistä, että Perämeren luonnonlohien kalastus keskittyy kauas kutujokisuista; Merenkurkun, Selkämeren, saaristomeren, Ahvenanmaan ja Viron (!) jopa vain seitsemälle toimijalle. Tällaiselle kehitykselle ei ole syytä luoda pohjaa. Perämeren Kalatalousyhteisöjen Liitto, Tornio-Muoniojokiseura ja Lapin Kalatalouskeskus esittivät 8.12.2011 valtiosihteri Risto Artjoelle osoittamassaan kirjelmässä lohikiintiölle alueellista jakoa.

Kiintiöjakoon ehdotetaan perustaksi viiden vuoden saalishistoriaa. Tässä kannattaa pysähtyä perusteelliseen analyysiin. On muistettava, kuinka Itämeren lohikiintiöt jaettiin viiden vuoden saalishistorian perusteella pelagisten lajien tavoin. Voittajina olivat ne valtiot, jotka röyhkeimmin olivat hyödyntäneet etuotto-oikeuttaan. Esimerkiksi Tanska sai yli 20 prosentin kiinteän saalisosuuden, vaikka sillä ei ole yhtään Itämereen laskevaa lohijokea. Kansainvälinen laki ei tunne lohen syönnösalueeseen perustuvaa etuoikeutta. Niin kauan kuin merikiintiöt jaetaan, tulisi ne paremminkin jakaa YKP:n edellyttämällä ekosysteemilähtöisellä kotijokiperiaatteella kunkin jokisuiston alueelle.

YKP:n artiklan 16/8 momentin mukaan jäsenvaltiot *voivat* vaihtaa keskenään kalastuskiintiöt tai osan niistä. Vaihtamiseen ei ole velvoittavuutta. Lohi tulisi poistaa lakiesityksestä [7§]. Vaihtaminen lisää aina kalastuspainetta, koska Suomenkin kiintiöhinsä vaihdoilla lisäämät lohet olisivat jääneet kalastamatta esimerkiksi Latvian toimesta. Lohistrategian EI-siirrettävyysperiaate kattaa myös valtioiden väliset siirrot.

YKP:n yksi tärkeimmistä uudistuksista on *poisheittokielto*, joka koskee sekä sivusaalista, että alamittaisia kaloja. Poisheittokielto koskee myös lohta. Lohta kalastetaan meressä ajosiimoilla, rysillä, sekä verkoilla. Lohi vaurioituu kaikissa näissä pyyntimuodoissa niin pahoin, että poisheittokiellolle on vahvat perusteet. Suomi ryhtyy merkitsemään istutetut lohet, jotta ne voidaan erottaa luonnossa syntyneistä lohista. Tämä johtaa helposti kalastuspaineen nostamiseen, jotta viljellyt kalat saataisiin kalastetuksi mahdollisimman tarkasti pois. Tämä edellyttää puolestaan valikoivaa lohenkalastusta, jossa luonnonlohet vapautettaisiin enemmän tai vähemmän vaurioituneena. On huomattava, että poisheittokiellon idea kattaa myös lohen valikoivan kalastuksen kieltämisen. Valikoivan lohenkalastuksen kieltämisestä on tehtävä määräykset Suomen toimeenpanolakiin. Kiellon on katettava ainakin ne pyyntialueet, joissa luonnonkala on enemmistönä saaliskaloista.

Kunnioitavasti



Kalervo Aska, pj.

jokiseura@tornionjoki.fi

www.jokiseura.fi